

BEROEPSGEHEIM IN JEUGDHULP

SEPTEMBER 2023

INFORMATIE DELEN: WAT STAAT ER IN DE WET?

INFORMATIE DELEN: EEN ETHISCHE BLIK OP HET RECHT

LIJKT 'EEN GEHEIM' EERDER EEN MYSTERIE?

GEDEELD BEROEPSGEHEIM: DE SPELREGELS

INFORMATIEDELING BUITEN IJH: KIES DE GULDEN MIDDENWEG!

ERNSTIG GEVAAR?! DE GRENZEN VAN HET BEROEPSGEHEIM

VERTROUWELIJK OMGAAN MET INFORMATIE VAN DE MINDERJARIGE

GESCHEIDEN OUDERS: GESPLITSTE SITUATIE?

(AMBTELIJKE) DISCRETIEPLICHT

VERTROUWENS-PERSOON

INFORMATIE DELEN: GO WITH THE FLOW!

TRAWANT

Het beroepsgeheim raakt de kern van de hulpverlening omdat het aan iedereen garandeert dat men in alle veiligheid en vertrouwen de hulpverlening kan aanspreken. Toch botsen we dagdagelijks op hiaten in de regelgeving, verschillen in interpretatie en toepassing van de wetgeving,... Het zorgvuldig omgaan met het beroepsgeheim is noodzakelijk, maar dit mag geen handelingsverlegenheid of -verlamming met zich meebrengen.

Het afsprakenkader is daarom een op de praktijk van Trawant geschreven ethisch referentiekader en praktisch werkinstrument. Het bevat algemene principes en praktische richtlijnen die onze medewerkers ondersteunen in het verantwoord professioneel oordelen en handelen.

Het voorliggende afsprakenkader ondersteunt de deontologische code van elke moederorganisatie binnen het samenwerkingsverband Trawant. Het afsprakenkader Trawant is met andere woorden een aanvulling op de code van elke moederorganisatie zonder deze tegen te spreken of te vervangen.

Graag bedanken we Nele Desmet (tZitemzo), Daisy Nauwelaers (Familieplatform) en Barbara Verstraeten (Opgroeien) voor alle input en steun bij de realisatie van dit document.

Heb je vragen bij deze brochure? Aarzel niet om contact op te nemen met info@jeugdhulptrawant.be

Heel wat artikelen in onze wetgeving, zowel federale als Vlaamse, handelen over beroepsgeheim. Art. 458 Sw. uit het strafwetboek is het basisartikel voor beroepsgeheim en stelt dat het delen van geheimen strafbaar is “buiten het geval dat de wet, het decreet of de ordonnantie hen verplicht of toelaat die geheimen bekend te maken”. Dit betekent dat er dus wel uitzonderingen in de wet kunnen geschreven worden, ook in Vlaamse decreten. Art.74 van het decreet integrale jeugdhulp omschrijft zo enkele wettelijke uitzonderingen op het beroepsgeheim.

INFORMATIE DELEN: WAT STAAT ER IN DE WET?

Jullie lezen hier de belangrijkste passages uit onze federale en Vlaamse wetgeving die het beroepsgeheim binnen de ondersteuning van kinderen, jongeren en gezinnen omschrijven:

Artikel 458: “Geneesheren [...] en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte (of voor een parlementaire onderzoekscommissie) getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet, het decreet of de ordonnantie hen verplicht of toelaat die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van een jaar tot drie jaar en een geldboete van honderd euro tot duizend euro of met een van die straffen alleen.”

Art. 458bis. Eenieder, die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen en hierdoor kennis heeft van een misdrijf [...], gepleegd op een minderjarige of op een persoon die kwetsbaar is ten gevolge van zijn leeftijd, zwangerschap, partnergeweld, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid kan, onverminderd de verplichtingen hem opgelegd door artikel 422bis, het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des Konings, hetzij wanneer er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de fysieke of psychische integriteit van de minderjarige of de bedoelde kwetsbare persoon en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen [...]

Art. 458ter. Er is geen misdrijf wanneer iemand die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen, deze meedeelt in het kader van een overleg dat wordt georganiseerd, hetzij bij of krachtens een wet, decreet of ordonnantie, hetzij bij een met redenen omklede toestemming van de procureur des Konings. Dit overleg kan uitsluitend worden georganiseerd, hetzij met het oog op de bescherming van de fysieke en psychische integriteit van de persoon of van derden, hetzij ter voorkoming van de misdrijven [...]

Artikel 74: “De actoren [...], wisselen onder elkaar persoonsgegevens uit met het oog op de uitvoering van de bevoegdheden en taken, geregeld bij of krachtens dit decreet.

Met behoud van de toepassing van de verplichtingen en beperkingen die voortvloeien uit de regelgeving over de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens of uit de regelgeving van de sectoren, is de gegevensuitwisseling onderworpen aan de volgende voorwaarden :

1. de gegevensuitwisseling heeft alleen betrekking op gegevens die noodzakelijk zijn voor de jeugdhulpverlening;
2. de gegevens worden alleen uitgewisseld in het belang van de personen tot wie de jeugdhulpverlening zich richt;
3. de actoren [...] proberen, zo veel mogelijk, de instemming met de gegevensuitwisseling te verkrijgen van de persoon op wie de gegevens betrekking hebben.”

INFORMATIE DELEN: ETHISCHE BLIK OP HET RECHT

Binnen de hulpverlening staat de **vertrouwensrelatie** tussen de cliënt en de hulpverlener centraal. Om deze vertrouwensrelatie optimaal te kunnen realiseren, ben je als hulpverlener gebonden aan het beroepsgeheim. Niet enkel voor de individuele cliënt is dit vertrouwen in de hulpverlening cruciaal. Beroepsgeheim heeft ook een maatschappelijke functie. Het zorgt er namelijk voor dat mensen beroep 'durven' doen op hulpverlening. De garantie van betrouwbaarheid en een eventuele straf als stok achter de deur zijn de toegangspoort voor de cliënt die zich enkel bloot geeft als hij erop kan vertrouwen dat wat de geheimhouder ziet, hoort of vermoedt, binnenskamers blijft.

Het recht en de wetgeving vertrekt hierbij van de persoon als individu. Binnen hulpverlening vertrekken we echter van een relationele mensvisie waarin de verbinding tussen mensen centraal staat. Deze visie staat ook centraal in het huidige maatschappelijke discours waarbij veel belang wordt gehecht aan het netwerk van kinderen, jongeren en gezinnen. Netwerkversterking en gedeelde verantwoordelijkheid vormen hierbij belangrijke principes om kwalitatieve zorg te realiseren. We kunnen echter alleen correcte verwachtingen naar een netwerk stellen wanneer ze over voldoende informatie beschikken om goed te handelen.

En hier lijken recht en ethiek met elkaar te botsen... Als hulpverleners worden we uitgedaagd om een evenwicht te zoeken in het maximaal respecteren van het beroepsgeheim, maar tegelijk informatie te delen in functie van kwaliteitsvolle zorg.

De voorliggende folder biedt handvaten om hierin je weg te vinden. In deze zoektocht zullen 2 principes steeds centraal staan: **zorgvuldigheid** en **dialogoog**.

- Het principe zorgvuldigheid maakt de betrokkenen attent op zowel hun eigen houding als de waarden die van belang zijn bij het uitwisselen van informatie. De klassieke 'waarom, wie, wat en hoe-vragen' zijn hierin richtinggevend. Verder in deze bundel maken we dit meer concreet.
- Wanneer we nadenken over beroepsgeheim en het zorgvuldig omgaan hiermee, doen we maximaal in dialoog met onze cliënten.

*Zo
dat waren
de regels*

*dan gaan we
nu over naar
de realiteit*

Loesje

WAT IS 'EEN GEHEIM'?

Zoals jullie reeds in artikel 458 uit het strafwetboek hebben kunnen lezen, wordt het beroepsgeheim omschreven als de **geheimhoudingsplicht** die van toepassing is op allen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van **geheimen** die hun worden toevertrouwd.

Op het laatste bezoek vertelt de mama van Noor dat ze op haar instagram-pagina heeft gepost dat ze volgende week wordt opgenomen binnen psychiatrie.

Nina is met mama de opvang van Noor voor deze periode aan het plannen. Mag Nina deze informatie in afstemming met de partners delen of is deze info toch nog geheim?

Maar... wat is een geheim?

Er bestaat geen sluitende juridische definitie van 'het geheim'. Als Trawant omschrijven we het als 'vertrouwelijke informatie die wordt gedeeld in een tweeledige relatie en wat bedoeld is om vanuit het perspectief van de cliënt niet openbaar gemaakt te worden'.

Het concept 'geheim' is dus een ruim begrip waarbij de context vaak een heel belangrijke rol speelt. De specifieke situatie, de eigenheid van het gezin,... zijn allemaal factoren die bijdragen aan wat een gezin als vertrouwelijk en dus geheim aanschouwt. Om te bepalen of iets al dan niet een geheim is, is het van belang dat je dit zorgvuldig en in dialoog met het gezin bespreekt.

In het voorbeeld van Noor zou je er vanuit kunnen gaan dat de opname van mama dus wel kan vallen onder "algemeen gekende informatie". In praktijk is het echter best om bij twijfel steeds ervan uit te gaan dat de informatie wél geheim is. Geruchten over iemand zijn ook niet voldoende om "algemeen bekende informatie" te zijn. Een hulpverlener die geruchten bevestigt dan wel weerlegt, kan ook zijn beroepsgeheim schenden.

Maar ook bekendmaking kan ruim geïnterpreteerd worden. Je kan informatie mondeling in een gesprek delen, maar ook dingen laten lezen of indirect laten beluisteren, zijn ook vormen van infodeling. Elke opzettelijke bekendmaking is strafbaar, ook wanneer de geheimhouder de cliënt hiermee wil helpen (m.u.v. de noodtoestand).

WELKE INFORMATIE IS STEEDS GEHEIM? WELKE MAG IK ALTIJD DELEN?

WAT MAG ALTIJD

- **Niet-persoonsgebonden info:** informatie die in principe voor iedereen beschikbaar is: info over aanbod, visie van jouw organisatie, regels, procedures, het beeld van een diagnose of beperking
- informatie die de **client zelf als eerste bekend maakt** in een gezamenlijk gesprek
- **Geanonimiseerde informatie** voor zover de identiteit van de persoon niet te achterhalen of te vermoeden is.
- **Algemeen bekende gegevens:** vb. het feit dat iemand dronken is wanneer dit duidelijk waarneembaar is voor alle aanwezigen

Opgelet!

- Bij het delen van niet-persoonsgebonden informatie moet je aandachtig zijn niet onbewust persoonsgebonden informatie door te geven. Het kan daarom helpend zijn deze info te laten delen door een collega die niet betrokken is bij de cliënt.

Informatie waar de cliënt **toestemming** voor geeft om te delen, op voorwaarde dat je dit steeds **zorgvuldig en in dialoog** doet:

- je hebt de informatie die je mag delen, specifiek besproken met de cliënt (wat en aan wie)
- de cliënt kan zijn toestemming steeds terugtrekken
- Je voert dit gesprek af en toe opnieuw, liefst op vaste momenten.

Informatie delen met toestemming van de cliënt wordt in de praktijk geaccepteerd. Het strafwettelijke kader is hier echter nog niet aan aangepast. Bij twijfel, stem af met je team!

WAT KAN ONDER VOOR- WAARDEN

WAT MAG NOOIT

- **Persoonsgebonden info zonder toestemming** van de cliënt **of zonder uitzondering** delen.
- Aan het begin van de zorg **een algemeen document laten tekenen** dat toestemming geeft om alle persoonsgebonden informatie op elk moment met elke partij te delen. Informatie delen moet steeds in actuele dialoog gebeuren waarbij de informatie specifiek moet worden afgesproken.

GEDEELD EN GEZAMENLIJK BEROEPSHEIM: DE SPELREGELS

Zoals je in de inleiding al kon lezen, voorziet het Decreet Integrale Jeugdhulp (IJH) specifiek voor actoren binnen de IJH dat zij onderling noodzakelijke gegevens mogen uitwisselen in het belang van hun cliënt. We spreken dan van **gedeeld beroepsgeheim**.

Op wie is dit decreet van toepassing?

Binnen het Decreet Integrale Jeugdhulp zijn volgende partners erkend:

- Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW)
- Agentschap Opgroeien (Jeugdhulp en Kind en Gezin)
- Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG)
- Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB)
- Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH)
- Vertrouwenscentra Kindermishandeling
- Pleegzorg (incl pleegzorgers)

Wat zijn de spelregels voor gedeeld beroepsgeheim?

Concreet is het gedeeld beroepsgeheim van toepassing wanneer aan volgende voorwaarden is voldaan:

- het gaat om het delen van informatie met **andere hulpverleners IJH met eenzelfde finaliteit** (en dus niet met bv. de politie of tussen vrijwillige hulpverlening en consulenten Sociale Dienst Jeugdrechtbank (SDJ) want zij hebben een gerechtelijke finaliteit);
- de informatie moet **noodzakelijk** zijn voor het bieden van kwaliteitsvolle zorg;
- het delen van informatie moet in het **belang** zijn van de hulp en van het kind of de jongere;
- de informatie mag enkel gedeeld worden tussen mensen die in **eenzelfde mate gebonden zijn aan het beroepsgeheim**;
- de cliënt geeft bij voorkeur zijn **geïnformeerde toestemming** voordat de informatie wordt gedeeld. Indien dat niet mogelijk is, wordt de cliënt ten minste geïnformeerd over het voornemen om bepaalde informatie door te geven of te bespreken met een derde persoon.

Let wel op: Bij gedeeld beroepsgeheim gaat het nog steeds over het delen van informatie, niet over het delen van beroepsgeheim. Het uitwisselen van vertrouwelijke gegevens tussen hulpverleners is geen verplichting en er moet steeds zorgvuldig mee omgesprongen worden. Het gedeeld of gezamenlijk beroepsgeheim mag daarom zeker geen aanleiding geven tot het spontaan doorgeven van alle belangrijke persoonsgegevens van een cliënt tussen hulpverleners.

Is gezamenlijk beroepsgeheim nog iets anders?

Gedeeld beroepsgeheim laat enkel toe 'noodzakelijke' info te delen. Het gezamenlijk beroepsgeheim maakt mogelijk dat hulpverleners binnen eenzelfde team (i.e. langdurige, structurele samenwerking) bepaalde 'relevante' informatie doorgeven aan elkaar. Alle andere voorwaarden die gelden voor gedeeld beroepsgeheim blijven ook hier van toepassing.

INFORMATIEDELING BUITEN IJH: KIES DE GULDEN MIDDENWEG!

Wanneer we met gezinnen aan de slag gaan, komen we vaak in contact met partners die niet gevat zijn binnen Integrale jeugdhulp. We denken hierbij aan leerkrachten, familie, politie, sociale huizen,... Om tot goede zorg te komen, kan het in specifieke situaties belangrijk zijn ook met hen informatie te kunnen delen.

Voor we verder gaan, willen we eerst een misverstand uit de wereld helpen: de toestemming van het gezin ontheft je niet van de plicht tot respecteren van het beroepsgeheim!

De aandachtige lezer merkt immers op dat het strafwetboek net als het decreet IJH de toestemming van de cliënt voor het delen van informatie met derden buiten integrale jeugdhulp niet omschrijft. Wanneer je de wet heel letterlijk neemt, betekent dit concreet dat een gezin jou niet de toestemming kan geven een misdrijf te plegen (wat het schenden van het beroepsgeheim volgens het strafwetboek is).

Maar er is een gouden middenweg!

Wanneer een gezin zelf als eerste informatie deelt met derden, doorbreken ze zelf 'het geheim' en kan je actief participeren aan het overleg met derden. Uiteraard kan je hier ook enkel deze informatie delen die je **zorgvuldig** en **in dialoog** met het gezin hebt afgesproken. Hou hierbij daarom volgende richtlijnen in gedachte:

- Vertel aan het gezin waar beroepsgeheim voor jou voor staat en wat dit voor de relatie betekent.
- Bepaal wat gedeeld mag worden steeds in dialoog met het gezin.
- Maak deze info zeer specifiek. Wanneer een cliënt je toestemming geeft, krijg je immers geen blanco cheque om informatie te delen.
- Zorg dat het gezin de toestemming uitdrukkelijk geeft. Schriftelijk hoeft evenwel niet.
- Ga regelmatig in dialoog over de toestemming met het gezin zodat deze volgehouden blijft.
- Je kan nooit toestemming bekomen onder dwang of druk.
- Wees steeds transparant over waar, wanneer en met wie je info deelt.
- Wees kritisch over de relevantie van het delen van de informatie.

Officieel cliëntoverleg

Is het voor het bereiken van kwaliteitsvolle zorg toch noodzakelijk dat alle partners gebonden zijn aan beroepsgeheim? Dan kan je een officieel cliëntoverleg aanvragen bij de Afdeling Continuïteit en Toegang (ACT) van Opgroeien. Alle deelnemers aan dergelijk officieel overleg zijn automatisch gebonden aan beroepsgeheim.

ERNSTIG GEVAAR?! DE GRENZEN VAN HET BEROEPSGEHEIM

Elke burger, en dus ook een hulpverlener, is verplicht om hulp te bieden aan een persoon in groot gevaar, als dit kan zonder ernstig gevaar voor zichzelf of voor anderen. Dit is in het bijzonder het geval als deze persoon kwetsbaar en/of minderjarig is.

Wanneer de psychische, fysieke of seksuele integriteit van personen ernstig, daadwerkelijk gevaar loopt, mag men dus het beroepsgeheim doorbreken. Iemand die deze plicht schendt kan strafrechtelijk vervolgd worden voor schuldig verzuim.

Voorwaarden:

- Er moet een daadwerkelijk, ernstig en acuut gevaar dreigen.
- Het belang of de waarde die men wil beschermen, moet minstens van gelijke waarde zijn als het belang of de waarde uit de bepaling die men wil schenden.
- Het doorbreken van het beroepsgeheim moet de enige mogelijkheid zijn om het gevaar af te wentelen.

Bij het invoeren van de noodtoestand voor het doorbreken van het beroepsgeheim moet men niet automatisch de politie of het parket inschakelen. Ook gemandateerde voorzieningen (Ondersteuningscentrum jeugdzorg (OCJ) en Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK)) kunnen ingeschakeld worden. Er wordt steeds gekeken naar de optie die de vertrouwensrelatie het minst mogelijk zal schaden.

Art. 458ter Sw. 'Uitzondering voor het overleg ter preventie van geweld'

Net als het artikel rond gedeeld beroepsgeheim binnen IJH biedt ook art. 458 ter mogelijkheid om tussen diverse dragers van een beroepsgeheim een casusoverleg te organiseren en zo tot een interdisciplinaire samenwerking te komen.

Het artikel stelt dat je je beroepsgeheim mag doorbreken wanneer je deelneemt aan een overleg georganiseerd met het oog op (1) de bescherming van de psychische of fysieke integriteit van personen; of (2) ter voorkoming van terroristische misdrijven of misdrijven gepleegd in het raam van een criminele organisatie. Het overleg moet bovendien georganiseerd worden (1) krachtens een wet, decreet of ordonnantie; of (2) met de gemotiveerde toestemming van de procureur des Konings. Concreet denken we hierbij aan casusoverleg georganiseerd vanuit een Family Justice Center.

Het artikel omschrijft dat je als hulpverlener spreekrecht krijgt, maar geen spreekplicht.

VERTROUWELIJK OMGAAN MET INFORMATIE VAN DE MINDERJARIGE

Zoals eerder omschreven, is het bij het delen van informatie belangrijk dat het gezin of de jongere zijn instemming geeft voor het delen van informatie. Deze instemming wordt steeds zorgvuldig en in dialoog besproken, ook in situaties van gedeeld beroepsgeheim of de “gulden middenweg”.

Ook de minderjarige dient hierin gehoord te worden en zijn instemming te verlenen. Om in te stemmen met jeugdhulp is evenwel vereist dat de minderjarige “bekwaam” is.

Wanneer is een minderjarige bekwaam?

Er bestaat geen vaste leeftijd waarop een minderjarige “bekwaam” wordt geacht. Vanaf de leeftijd van 12 jaar wordt binnen de jeugdhulp vermoed dat een minderjarige in staat is om zelf in te schatten wat in zijn belang is en wat de gevolgen van deze instemming kunnen zijn. Dit is echter slechts een richtlijn: elke hulpverlener moet steeds nagaan of de minderjarige in een concreet geval matuur genoeg is en de gegeven informatie voldoende begrijpt om een gefundeerde beslissing te maken. Ook een minderjarige van 10 jaar kan bekwaam worden geacht, gelet op zijn maturiteit en inzicht.

Wanneer een minderjarige niet bekwaam wordt geacht, moet er nog steeds geluisterd worden naar de mening van de minderjarige en passend gevolg gegeven worden aan die mening. De werkelijke instemming wordt door de ouders of voogd gegeven.

Concreet betekent dit dat indien een minderjarige die tot redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is, verzoekt om de ouders niet te informeren en/of te betrekken rond bepaalde aspecten, dit door houders van beroepsgeheim gerespecteerd moet worden. Met de minderjarige wordt in de verdere gesprekken de zinvolheid om de ouders te betrekken voortdurend afgewogen.

GESCHEIDEN OUDERS: EEN GESPLITSTE SITUATIE?

Beide juridische ouders hebben in regel hetzelfde **ouderlijke gezag** t.o.v. hun kind, ongeacht hun burgerlijke status (gehuwd, samenwonend of alleenstaand) of omgangsregeling met het kind. Volgens het Burgerlijk Wetboek houdt het ouderlijk gezag drie elementen in :

1. De beslissing over de huisvesting van het kind, de belangrijke beslissingen betreffende de gezondheid, de opvoeding, de opleiding, de ontspanning, de godsdienstige en levensbeschouwelijke keuzes van dat kind.
2. Het beheer van de goederen van het kind.
3. Het kind (juridisch) vertegenwoordigen.

In situaties van scheiding of juridische besluiten, kan de betekenis van het ouderlijke gezag soms onduidelijk zijn. In het belang van correcte informatiedeling lijsten we de verschillen op:

Gedeeld ouderlijk gezag, samenwonende ouders

Hierbij blijven ouders beiden juridisch ouder. De zorg en de verantwoordelijkheid als ouder blijft bestaan.

Gedeeld ouderlijk gezag, niet-samenwonende ouders

Beide ouders hebben recht op informatie over hun onbekwame, minderjarige kind. Wanneer de andere ouder informatie opvraagt over zijn of haar onbekwame minderjarige kind, heeft deze daar dus in principe steeds recht op. In het delen van deze informatie gaan we echter steeds heel zorgvuldig om met vertrouwelijkheid en transparantie. De instemming met de hulpverlening is enkel nodig bij wie betrokken is in de begeleiding en waar de begeleiding impact op heeft (Art 6 Decreet IJH). Trawant onderzoekt steeds welke rol de andere ouder speelt in de opvoeding van de kinderen en vraagt aan de begeleide ouder - indien er een rol wordt opgenomen in de opvoeding - om de andere ouder te informeren. Met de begeleide ouder wordt in de verdere gesprekken de zinvolheid om de andere ouder te betrekken voortdurend afgewogen.

Exclusief ouderlijk gezag

1 van beide ouders krijgt het exclusief ouderlijk gezag. De andere ouder heeft wel recht op persoonlijk contact en informatie, maar heeft geen bevoegdheid om beslissingen te nemen.

Gedeeltelijk exclusief ouderlijk gezag

Een rechter kan bepalen dat er voor bepaalde thema's exclusief ouderlijk gezag is (bv. medische en schoolse beslissingen).

Ontzetting uit ouderlijk gezag

Op dit moment verliest de ouder alle rechten die samenhangen met het ouderlijk gezag (contact, informatie, ...).

(AMBTELIJKE) DISCRETIEPLICHT

Naast het beroepsgeheim, bestaat ook de **discretieplicht**. Dit kan opgelegd worden door de wet, maar ook door arbeidsovereenkomsten of deontologische codes. Op basis van de Arbeidsovereenkomstenwet zijn alle werknemers gebonden door een discretieplicht.

De discretieplicht verbiedt een persoon om bij het uitoefenen van een functie informatie te delen met personen die niet gerechtigd zijn om er kennis van te nemen. Het gaat om informatie die iemand te weten komt bij het uitoefenen van een functie, die niet bedoeld is om vrijgegeven te worden. De discretieplicht gaat daarom over de **belangen van de onderneming of de overheid** waarvoor de persoon werkt te beschermen, niet die van cliënten of andere personen.

Een specifieke vorm van discretieplicht betreft het ambtsgeheim of de ambtelijke discretieplicht. Dat is een algemene gedragsnorm met volgende belangrijkste principes:

- Het verbiedt ambtenaren om op eigen initiatief mededelingen te doen over zaken die zij in het raam van hun ambt hebben vernomen en waarvan de openbaarmaking niet uitdrukkelijk toegelaten of voorgeschreven is.
- Een ambtenaar heeft daarnaast ook spreekplicht en kan de discretieplicht niet inroepen tegenover hiërarchische meerderen. Het personeelslid is verplicht alle informatie waarover hij beschikt door te geven aan de hiërarchische meerdere. Dit met het oog op de verbetering van de organisatie, de werking van de dienst en de persoonlijke ambtsuitoefening.
- Het personeelslid mag vertrouwelijke informatie niet op eigen houtje medelen aan de collega's. Het personeelslid moet de noodzaak en relevantie van die mededeling bespreken met de hiërarchische meerdere.

Een inbreuk op een discretieplicht is geen strafrechtelijk misdrijf, maar kan enkel bestraft worden met tuchtsancties, arbeidsrechtelijke sancties of een burgerlijke aansprakelijkheid. De discretieplicht biedt dus een minder sterke bescherming voor persoonlijke informatie dan het beroepsgeheim.

In tegenstelling tot het beroepsgeheim:

- Heeft het ambtsgeheim geen algemene wetsbepaling als grondslag,
- Is het ambtsgeheim niet gesteund op een vertrouwensrelatie,
- Geldt het ambtsgeheim voor alle informatie en niet enkel voor de geheime informatie,
- Geeft het ambtsgeheim geen recht om te weigeren in rechte te getuigen.

VERTROUWENSPERSOON

Elk kind, jongere en ouder die **vanuit jeugdhulp ondersteuning** krijgt, heeft **recht op een vertrouwenspersoon**.

Een vertrouwenspersoon staat naast het kind of de jongere. Daardoor spelen ze een belangrijke rol voor het welzijn van kinderen en jongeren. Het is iemand die voor hem of haar opkomt, een klankbord is, betrokken blijft, fijne en minder fijne momenten deelt,... Het kind of de jongere kan bij de vertrouwenspersoon terecht met al zijn vragen, bedenkingen en zorgen over zijn situatie, en meer bepaald zijn jeugdhulp.

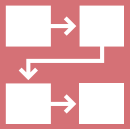
Een vertrouwenspersoon kan het kind, de jongere of de ouder(s) vergezellen naar alle contacten met jeugdhulpverleners en hen ondersteunen bij het uitoefenen van hun rechten (bv. het recht op informatie en participatie, toegang tot het dossier, het klachtrecht,...). Vanuit deze rol heeft de vertrouwenspersoon met andere woorden het recht om vertrouwelijke informatie te vernemen. Hierdoor zijn vertrouwenspersonen ook **gebonden aan het beroepsgeheim**.

Meer nog, jeugdhulpverleners moeten vertrouwenspersonen actief op de hoogte brengen van alle beslissingen over de jeugdhulp wanneer het kind of de jongere hiermee akkoord gaat.

Om als officieel erkend vertrouwenspersoon te kunnen optreden, moet men aan vier wettelijke voorwaarden voldoen:

- je bent aangeduid door het kind of de jongere zelf;
- je bent meerderjarig;
- je bent niet betrokken bij de lopende jeugdhulp;
- je kunt een uittreksel uit het strafregister model 2 voorleggen.

Wanneer de vertrouwenspersoon aan deze voorwaarden voldoet, kan een hulpverlener hem als vertrouwenspersoon erkennen.

INFORMATIE DELEN: GO WITH THE FLOW!

Ik heb beroepsgeheim

Beroepsgeheim heeft steeds voorrang op discretieplicht

Is de gedeelde informatie geheim?

nee

Je mag de informatie delen maar toon respect voor het vertrouwen dat het gezin in je stelt. Bij twijfel, geef voorkeur aan de geheimhouding en consulteer je team.

ja

Is het gezin bereid de informatie te delen?

nee

ja

Het gezin is bereid de informatie zelf te delen

ja

Het gezin geeft je toestemming om de informatie te delen. Wat, waar en hoe is zorgvuldig en in dialoog bepaald.

Het gezin wil dat de informatie vertrouwelijk blijft.

Wat is het gespreksforum?

netwerkoverleg

officieel cliëntoverleg

Officieel casuoverleg (bv FJC)

Partners buiten IJH

Enkel partners IJH

Je mag informatie delen met politie en parket (p. 14).

Ga zoveel als mogelijk voor de gulden middenweg (p. 12). Bereid steeds zorgvuldig en in dialoog met de cliënt voor welke informatie jij mag delen.

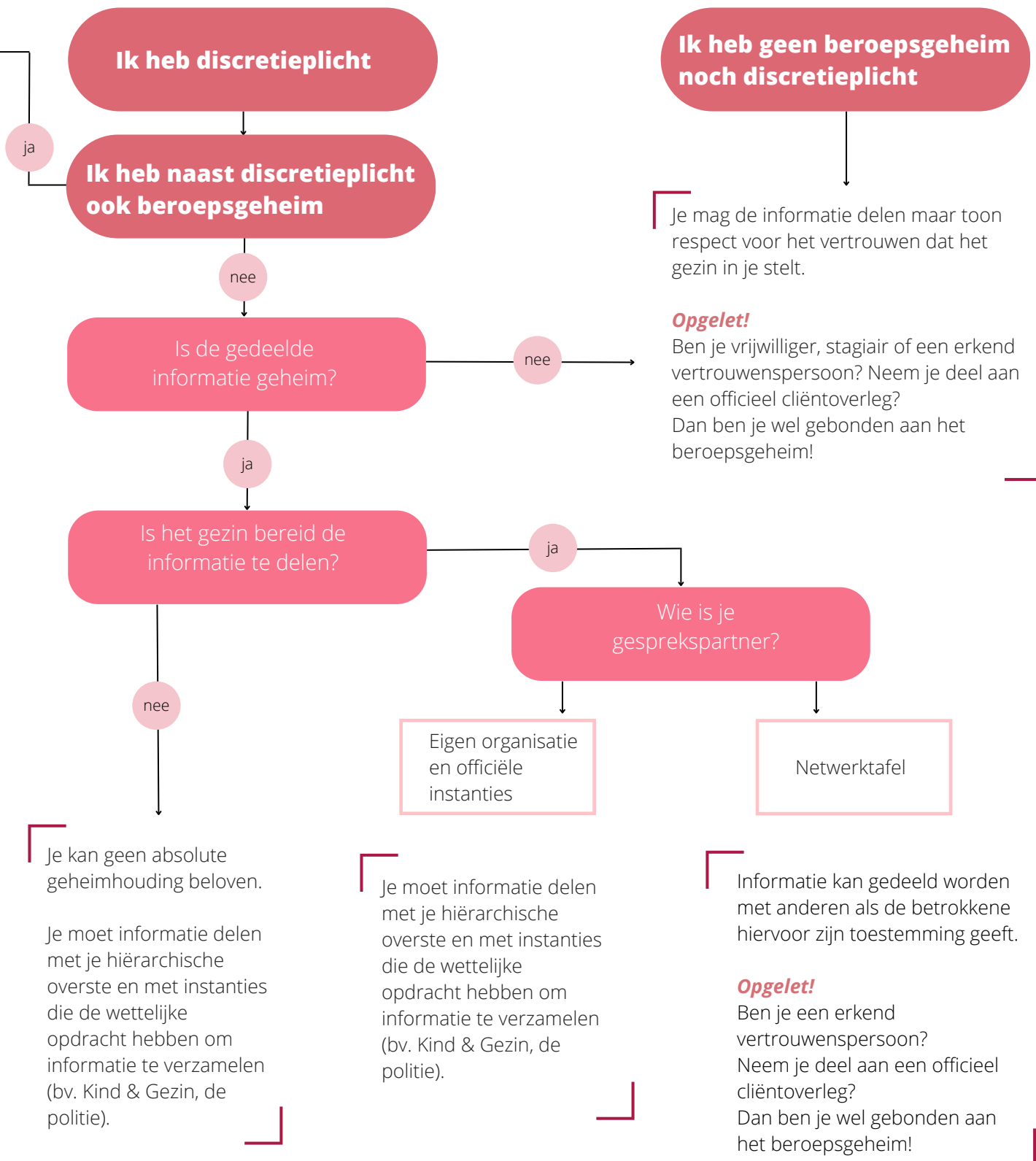
Je mag informatie delen, maar steeds in het belang van de cliënt(en), zorgvuldig en in maximale dialoog. Hou steeds volgende vragen in je achterhoofd:

- Kan de cliënt de informatie zelf delen?
- Kan je informatie doorgeven in aanwezigheid van de cliënt?
- Welke informatie geef je door en mag je doorgeven?
- Wat is in het belang van de cliënt?

We delen geen informatie met derden, tenzij

- je het noodzakelijk acht informatie met een partner binnen IJH te delen en je een goede motivering hebt om de instemming niet te vragen. Ook in deze situaties ben je steeds transparant naar het gezin toe (p10).
- het gaat om een noodsituatie (p. 14).
- je de informatie deelt met je eigen team (p. 10)

Geen enkel schema kan de volledige realiteit omvatten. Dit schema is daarom enkel een hulpmiddel bij het maken van afwegingen over het beroepsgeheim. Twijfel je over het delen van informatie, **bespreek het steeds met je eigen team!**

BRONNEN

- Alex Liégeois (z.d.). *Ethische overwegingen bij informatie delen met familie*. Familieplatform. <https://familieplatform.be/courses/verdiepende-vormingen-familierereflex/>
- *Bekwaamheid van de minderjarige | Rechtspositie - jeugdhulp*. (z.d.). <https://www.rechtspositie.be/werkmappen/bekwaamheid-van-de-minderjarige>
- *Beroepsgeheim | Rechtspositie - jeugdhulp*. (z.d.). <https://www.rechtspositie.be/werkmappen/beroepsgeheim> tZitemzo (z.d.). Beroepsgeheim. tZitemzo. <https://tzitemzo.be/thema/beroepsgeheim>
- Versweyvelt, S., & Put, J. (2018). *Wegwijzers Beroepsgeheim: 2: Beroepsgeheim en discretieplicht*. Departement welzijn, volksgezondheid en gezin. <https://www.law.kuleuven.be/isr/wegwijzer-2-1>
- Versweyvelt S., Put J., et al. (2018). *Wegwijzers beroepsgeheim*. Departement Welzijn, gezondheid en gezin. <https://www.law.kuleuven.be/isr/alle-wegwijzers>
- *Voor de vertrouwenspersoon in de jeugdhulp | Jeugdhulp*. (z.d.). <https://www.jeugdhulp.be/themas/vertrouwenspersoon-in-de-jeugdhulp/voor-de-vertrouwenspersoon-in-de-jeugdhulp>

